

DEPARTEMENT
CULTUUR, JEUGD & MEDIA

INITIATIEVEN TER OPVOLGING EN VERBETERING VAN DE BEWAAROMSTANDIGHEDEN
VAN TOPSTUKKEN IN KERKEN EN KLOOSTERS

GEZAMENLIJKE VISIENOTA
Departement Cultuur
Agentschap Onroerend Erfgoed
2021

INHOUD

1.	BELEIDSDOMEIN CULTUREEL ERFGOED (DEPARTEMENT CULTUUR)	3
11.	Beleidskader Cultuur	3
11.1	Beleidsnota Cultuur 2019-2024	3
11.2	Beleidsaanbevelingen van de topstukkenraad	3
12.	Onderzoeksresultaten	4
12.1	'Opvolging bewaaromstandigheden topstukken' (2018)	4
12.2	Externe behoudsondersteuning bij de opvolging bewaaromstandigheden topstukken (2019-2021)	5
12.3	Samenvatting aanbevelingen uit voorafgaande onderzoeksprojecten	6
2.	BELEIDSDOMEIN ONROEREND ERFGOED	7
2.1.	Beleidskader Onroerend Erfgoed	7
2.2.	Het beleidsproject 'Behoudsondersteuning topstukken'	8
3.	VOORGESTELDE INITIATIEVEN.....	8
3.1.	Versterking samenwerking departement Cultuur en agentschap Onroerend Erfgoed	9
3.2.	Aanbieding vorming en opvolging	9
3.3.	Aanspreek- en doorverwijspunt	10
3.4.	Gezamenlijk informatieplatform	10
3.5.	Conditiecontrole selectie topstukken	10
3.6.	Aanbieding monitoring klimaat	11
3.6.1	Klimaatmeting en opvolging	11
3.6.2	Normering	12
3.7.	Reglement ondersteuning bewaaromstandigheden topstukken	12
3.7.1	Wie kan een subsidie aanvragen?	12
3.7.2	Waarvoor kan subsidie worden aangevraagd?	12
3.7.3	Aard van de subsidie	13
3.7.4	Drie indiendata per jaar	13
3.7.5	Het aanvraagdossier	13
3.7.6	Selectieprocedure	14
4.	BIJLAGEN.....	14

1. BELEIDSDOMEIN CULTUREEL ERFGOED (DEPARTEMENT CULTUUR)

1.1. BELEIDSKADER CULTUUR

1.1.1 Beleidsnota Cultuur 2019-2024

Onder de operationele doelstelling van de Beleidsnota Cultuur 2019-2024 'OD A.2.4. Een sterk partnerschap realiseren met andere beleidsdomeinen, sectorspelers en middenveld' worden volgende initiatieven aangekondigd:

'Met mijn collega bevoegd voor het onroerend erfgoed wil ik nagaan hoe de vele topstukken aanwezig in monumenten, meer bepaald in kerken en kloosters, in goede staat voor de toekomst bewaard kunnen worden. Een gericht proefproject rond 'behoudsondersteuning bewaaromstandigheden topstukken' bij erfgoedbewaarders die behoud en beheer niet als kerntaak hebben, **stelt me in staat het huidige beleid te evalueren en waar wenselijk bij te sturen.**'

1.1.2 Beleidsaanbevelingen van de topstukkenraad

De Raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed (Topstukkenraad) schoof aan het begin van 2020 in haar beleidsadviezen gericht aan de minister volgend aandachtspunt naar voren: "**Ondersteuning bieden aan een specifieke groep van beheerders van topstukken rond behoud en beheer**". De Topstukkenraad omschreef dit als volgt:

"Uit onderzoek, gevoerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) in 2011 en 2016 en door de firma IPARC in 2018, blijkt dat de bewaaromstandigheden van heel wat topstukken problematisch zijn. De vaak slechte omstandigheden waarin topstukken worden bewaard en getoond (meestal in instellingen die behoud en beheer niet als hoofdtak hebben en in kleinere instellingen met weinig financiële armslag), leiden tot een snelle deterioratie en vaak onherstelbare schade, bijvoorbeeld door verlies van de originele picturale materie of verregaande lichtschaad. Door deze versnelde deterioratie dringen zich dan weer herhaaldelijke (te subsidiëren) conservatie- en restauratiebehandelingen op die bij betere bewaaromstandigheden niet nodig zouden zijn."

De Topstukkenraad adviseerde de minister dan ook om onder meer onderstaande acties te overwegen:

- Aanbieden van kosteloze ondersteuning en begeleiding rond behoud en beheer aan erfgoedbeheerders, belast met de zorg voor topstukken;
- Middelen ter beschikking stellen voor financiering van (kleinere) werkzaamheden ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken

1.2. ONDERZOEKSRESULTATEN

Vanuit het Departement Cultuur werd reeds de voorbije jaren in het kader van de opvolging van de bewaaromstandigheden van topstukken verschillende onderzoekopdrachten uitgeschreven om zicht te krijgen op de stand van zaken rond de bewaring en condities van topstukken.

1.2.1 ‘Opvolging bewaaromstandigheden topstukken’ (2018)

Naar aanleiding van de bespreking van de conceptnota *Naar een duurzame cultureel-erfgoedwerking in Vlaanderen* adviseerde de Topstukkenraad op 23 juni 2016 om te investeren in een uitgebreide studie van de bewaaromstandigheden van topstukken.

In opvolging van dit advies schreef de administratie eind 2016 een proefopdracht ‘Opvolging bewaaromstandigheden van topstukken’ uit. Deze opdracht werd toegekend aan IPARC (International Platform for Art Research and Conservation) en in mei 2018 afgerond. IPARC bezorgde een eindrapport met aanbevelingen aan de Topstukkenraad (BIJLAGE A).

De studie van IPARC stelt dat ‘kleinere’ erfgoedzorgers vaak niet de middelen of mogelijkheden hebben om de bewaaromstandigheden van hun topstukken permanent te monitoren en dat de topstukken zelf vaak geen (recent) conditierapport hebben. Hierdoor vallen topstukken ten prooi aan schade die vermeden kan worden. Bovendien zullen de kosten van restauratieve ingrepen die nu worden uitgevoerd, lager zijn indien men tijdig ingrijpt.

Op 2 oktober 2018 besprak de Topstukkenraad het eindrapport en formuleerde volgende adviezen:

- Aanbieden door de Vlaamse overheid van ‘behoudsondersteuning’ aan de topstukbeherende instellingen die niet over kennis/ (financiële) mogelijkheden beschikken;
- Online monitoring van klimaat- en lichtomstandigheden en begeleiding bij te ondernemen acties bij vastgestelde problemen;
- Overleg en advisering aanbieden inzake preventieve conservatie;
- Aanbieden van begeleiding bij bruiklenen (advies inzake voorwaarden voor bruikleen, condities, presentatie door de bruikleennemer, verpakking en manipulatie);
- Opstellen van conditierapporten;
- Middelen ter beschikking stellen voor de financiering van (kleinere) werken ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken.

1.2.2 Externe behoudsondersteuning bij de opvolging bewaaromstandigheden topstukken (2019-2021)

In opvolging van het advies van IPARC werd door het Departement CJM eind 2019 het project "behoudsondersteuning voor topstukken" uitgerold. Het project had tot doel om (gratis) behoudsondersteuning aan te bieden aan topstukbeherende instellingen/ erfgoedbewaarders die niet over de nodige kennis of financiële mogelijkheden bezitten om dit zelf uit te voeren en die 'behoud en beheer' niet als kerntaak hebben. Conform de beleidsnota Cultuur 2019 – 2024 werd er voor gekozen om in dit project te focussen op topstukken in 'kerken en kloosters'.

Binnen het kader van dit proefproject werden voor een selectie van topstukbeherende instellingen gedurende één jaar lang de bewaaromstandigheden en condities van de daar bewaarde topstukken in kaart gebracht. De instellingen kregen ook adviezen ter verbetering van die bewaaromstandigheden.

Deze opdracht werd uitgevoerd door Helicon Conservation Support NV (vandaag Object Care bv). Binnen het kader van deze opdracht kon Helicon onderstaande acties per locatie en per topstuk uitvoeren:

- Een conditierapport opstellen indien er geen toereikend, recent conditierapport beschikbaar is;
- Streefrichtlijnen inzake klimaat en lichtblootstelling voor het geselecteerde topstuk definiëren en een risicoanalyse maken;
- Advisering en begeleiding bieden bij te ondernemen acties inzake preventieve conservatie (drie vergaderingen – startvergadering, opvolgvergadering, eindvergadering);
- Een online monitoringstelsel van licht- en klimaatomstandigheden per topstuk installeren en de metingen per topstuk opvolgen (RV, temperatuur, licht en UV);
- In geval van nood instaan voor de nodige conservatoire interventies;
- Begeleiding bieden bij bruiklenen: advisering inzake bruikleenvoorwaarden, indien nodig.

De topstukken die tijdens dit project werden opgevolgd, zijn meestal "dubbel beschermd". Dat wil zeggen dat ze zowel via het Topstukkendecreet als via het Onroerend Erfgoeddecreet worden beschermd. Daarom werd voor de opvolging van dit project samengewerkt tussen het Departement Cultuur, Jeugd en Media en het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Op vraag van de administratie formuleerde Object Care tevens een aantal beleidsaanbevelingen (bijlage B). Zij presenteerde haar eindconclusies ook in 2021 aan de Topstukkenraad via een nieuwe presentatie, (BIJLAGE C).

Het proefproject heeft aangetoond dat er nood is aan:

- Ondersteuning van de erfgoedbeheerder rond behoud en beheer van topstukken door middel van sensibilisering van erfgoedbeheerders;
- Verduidelijking over de ondersteuningsmogelijkheden en bevoegde overheden met betrekking tot behoud en beheer van topstukken (rolverdeling Departement Cultuur, Jeugd en Media/ Agentschap

Onroerend Erfgoed/ rol Erfgoedcellen, [IOED's](#) en [onroerenderfgoedgemeenten/ rol Monumentenwacht,...](#));

- Periodieke conditiecontrole van het topstuk (inclusief ophang- of draagsystemen) en haar bewaaromstandigheden om de conditie en de bewaaromstandigheden blijvend te monitoren en zo verval van de topstukken tegen te gaan;
- Een subsidieregeling ter ondersteuning van beperkte investeringen die de bewaaromstandigheden van topstukken substantieel verbeteren waardoor de nood aan bijkomende of herhaaldelijke conserverende of restaurerende handelingen verminderd wordt, met inbegrip van een regeling voor noodsituaties waarbij onmiddellijk kan worden ingegrepen in de bewaaromstandigheden.

1.2.3 Samenvatting aanbevelingen uit voorafgaande onderzoeksprojecten

Dit onderdeel biedt een samenvatting van de belangrijkste resultaten/aanbevelingen uit voorafgaande onderzoeken en adviezen rond behoudsondersteuning ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken. De aanbevelingen situeren zich op het vlak van preventieve conservering, normering en bijkomende ondersteuning van (niet professionele) beheerders.

A. Communicatie & overleg

- 1 Er is nood bij de erfgoedbeheerders aan verduidelijking over de verschillende bevoegde overheidsinstanties (zeker bij “dubbele beschermingen” via Topstukkendecreet en Onroerend Erfgoeddecreet), over subsidiemogelijkheden, over de mogelijke aanspreekpunten bij de overheid en dienstverlenende instanties (Departement CJM, Onroerend Erfgoed, particulieren, FARO, PARCUM...). Vanuit de overheid zou hierover een duidelijkere en efficiëntere communicatie moeten gebeuren naar de erfgoedbeheerders, met idealiter één aanspreekpunt (*HELICON 2020*);
- 2 Er is een nood om regelmatig overleg te plegen en advies aan te bieden aan de erfgoedbeheerders rond behoud en beheer/preventieve conservering (*Topstukkenraad 2018, Topstukkenraad 2020, Helicon 2020*).

B. Risicobeheersing

- 3 De meeste erfgoedbeheerders in de onderzochte groep hebben geen calamiteitenplan, de opmaak hiervan is belangrijk voor risicobeheersing (*Helicon 2020*).

C. Onderhoud

- 4 Topstukken moeten regelmatig onderhouden worden met kennis van zaken (*Helicon 2020*);
- 5 Er is nood aan een subsidieregeling om ingrepen te financieren ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken; deze subsidieregeling is momenteel niet mogelijk binnen het Topstukkendecreet (*Topstukkenraad 2018, 2020*).

D. Monitoring

- 6 Digitale monitoring op afstand van klimaat- en lichtomstandigheden (minstens temperatuur, relatieve vochtigheid en lichtwaarden (lux, UV en IR als het topstuk blootgesteld is aan licht)) is noodzakelijk. Om

de bewaaromstandigheden van het topstuk in kaart te brengen, duren de metingen twee jaar. De monitoring moet worden opgevolgd door een professional die acties kan formuleren bij vastgestelde problemen (IPARC 2018, Topstukkenraad 2018, Topstukkenraad 2020, Helicon 2020).

E. Normering

- 7 Het is belangrijk om een standaard op te stellen voor de bewaring van topstukken volgens typologie en context; hiervoor kan klimaatklasse ASHRAE B in kerken als leidraad fungeren (IPARC 2018, Helicon 2020).

F. Conditierapporten

- 8 Het is van belang om conditierapporten op te stellen voor topstukken die geen (voldoende recent) conditierapport hebben (IPARC 2018, Topstukkenraad 2018, 2019, 2020; Helicon 2020). Helicon maakt een onderscheid tussen de opmaak van een vijfjaarlijks conditierapport m.b.t. de staat van de beeldlaag/oppervlakte werk door een restaurateur-specialist en een tweeejaarlijks conditierapport m.b.t. de staat van het werk en zijn directe omgeving aan de hand van de 10 risicofactoren om de gehele omgeving van het topstuk in kaart te brengen. Dit rapport moet worden opgemaakt door een specialist in preventieve conservering. <https://FARO.be/kennis/de-tien-schadefactoren> (Helicon 2020)

G. Bruikenen

- 9. Geadviseerd wordt om begeleiding aan te bieden aan erfgoedbeheerders bij bruiklenen (advies inzake voorwaarden voor bruikleen, condities, presentatie door de bruikleennemer, verpakking en manipulatie) (Topstukkenraad 2018; IPARC 2018).

Op 4 januari 2021 werden de voorlopige beleidsvoorstellen op vlak van behoudsondersteuning van topstukken voorgelegd en goedgekeurd door de Topstukkenraad. (bijlage D)

2. BELEIDSDOMEIN ONROEREND ERFGOED

2.1. BELEIDSKADER ONROEREND ERFGOED

In de beleidsnota (2019-2024) van minister Diependaele werd onder SD 1: "Iedereen koestert het onroerend erfgoed als een evident en integraal deel van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie" volgende specifieke operationele doelstelling opgenomen:

- OD 1.1.: De zorg voor het onroerend erfgoed is het resultaat van actieve samenwerking
- Actie 3: Een afgestemd depotbeleid voor Erfgoed en goed beheer van topstukken

‘Met mijn collega bevoegd voor Cultuur wil ik nagaan hoe de vele topstukken aanwezig in monumenten, in kerken en kloosters, in goede staat voor de toekomst bewaard kunnen worden. Een gericht proefproject over ‘behoudsondersteuning bewaaromstandigheden topstukken’ bij erfgoedbewaarders

die behoud en beheer niet als kerntaak hebben, stelt ons in staat het huidige beleid te evalueren en waar wenselijk bij te sturen.’

2.2. HET BELEIDSPROJECT ‘BEHOUDSONDERSTEUNING TOPSTUKKEN’

Sinds 2020 heeft het agentschap Onroerend Erfgoed de in deze beleidsnota geformuleerde doelstellingen vertaald in haar ondernemingsplan en startte het beleidsproject ‘behoudsondersteuning topstukken’ op.

Het project heeft als finale doelstelling dat een niet professionele beheerder van een topstuk

- een risico kan detecteren
- een probleem kan detecteren
- kan inschatten of hij al dan niet zelf een handeling kan uitvoeren om het probleem te verhelpen
- weet waar hij terecht kan voor professionele begeleiding en interventie

Om dit te bereiken stelde het agentschap Onroerend Erfgoed 5 werkpakketten op:

1. Bepalen welke topstukken ook cultuurgood zijn volgens de regelgeving van Onroerend Erfgoed en verduidelijken van de richtlijn cultuurgooderen;
2. Onderzoek naar de bestaande kennis over de impact van bewaaromstandigheden en aard van ontsluiting op de conditie van topstukken en op het beschermd gebouw;
3. Samenwerking CJM;
4. IT en databankbeheer;
5. Informatie en communicatie naar de niet-professionele beheerder.

Werkpakketten 2 tot en met 5 gebeuren in nauwe samenwerking met CJM en zijn mee opgenomen in de voorgestelde acties (cf. hoofdstuk 3: Voorgestelde acties).

3. VOORGESTELDE INITIATIEVEN

De **focus van de initiatieven** ligt op het aanbieden van ondersteuning aan erfgoedbeheerders van topstukken voor wie behoud en beheer geen hoofdplicht is en/of die de kennis en/of financiële middelen niet hebben om het behoud en beheer ten gronde uit te voeren. Binnen deze groep wordt ervoor geadviseerd om **met dit project te focussen op topstukken in beheer van kerken, kloosters en religieuze gemeenschappen**. Inhoudelijke output van dit project kan natuurlijk ook nuttig zijn voor andere topstukbeheerders, zoals gemeenten, vzw's... .

Het hieronder voorgestelde **reglement** zelf heeft wel **een ruimere doelgroep** nl. naast kerken, kloosters en religieuze gemeenschappen ook **alle collectiebeherende organisaties die erkend worden, maar geen werkingsubsidie ontvangen op basis van het Cultureelerfgoeddecreet.**

Bijlage E biedt een schematisch overzicht van de topstukken in beheer van kerken, kloosters en religieuze gemeenschappen en die beheerd worden door collectiebeherende organisaties die erkend zijn door maar niet gesubsidieerd worden op basis van het cultureelerfgoeddecreet.

Wat de acties betreft, kunnen, met uitzondering van het reglement, met het oog op een latere mogelijke uitbreiding van de doelgroep, de noden in kaart worden gebracht van de kleinere erfgoedinstellingen die wel behoud en beheer als hoofdopdracht hebben, maar niet gesubsidieerd worden op basis van het Cultureelerfgoeddecreet.

3.1. VERSTERKING SAMENWERKING DEPARTEMENT CULTUUR EN AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED

Het Departement Cultuur en het Agentschap Onroerend Erfgoed zullen afspraken maken over:

- Informatiedoorstroming;
- Afstemming financiële ondersteuning;
- Samenwerking bij fysieke ingrepen op cultuurgoederen die ook topstuk zijn;
- Grote restauraties van gebouwen met topstukken: optimaliseren samenwerking, vroeger betrekken van departement cultuur in functie van impact restauratie van gebouw op topstukken in het beschermde gebouw (tijdens de werf maar ook later, bv. herbestemming).

3.2. AANBIEDING VORMING EN OPVOLGING

In overleg met de partners op het terrein zal de mogelijkheid en wenselijkheid worden nagegaan tot het organiseren van:

- Algemene infosessies en opmaak informatieve folder voor erfgoedbeheerders van topstukken inzake goed beheer, fysieke ingrepen, onderhoud, bruiklenen, beveiliging, calamiteitenplannen, tentoonstellen,....;
- Specifieke kleinschalige opleidingen over onderhoud en schoonmaak van topstukken en de omgeving rond topstukken zodat erfgoedbeheerders van topstukken in staat zijn om op een verantwoorde wijze de omgeving periodiek (bv halfjaarlijks) schoon te maken. Onderhoud en schoonmaak stellen hen tegelijk in staat om schadefactoren te detecteren en snel te signaleren;
- Opvolging (persoonlijke begeleiding en ondersteuning in situ waarbij op praktische vragen kan worden ingegaan).

3.3. AANSPREEK- EN DOORVERWIJSPUNT

Vandaag ontbreekt er een duidelijk aanspreekpunt voor erfgoedbeheerders van topstukken (welke zijn de bevoegde instanties bij de overheid, waarvoor en bij wie moet ik toelatingen vragen tot ingrijpen, bij wie en in welke gevallen kan ik een beroep doen op subsidies, welke dienstverlenende organisaties kan ik aanspreken om mij te ondersteunen bij het beheer van de topstukken onder mijn hoede....).

Het is belangrijk om in deze één instantie aan te duiden die fungeert als aanspreek- en doorverwijspunt voor de kerken, kloosters, en andere religieuze organisaties die topstukken beheren.

PARCUM fungeert nu al als expertisecentrum voor religieuze kunst. Gezien hun positionering binnen het erfgoedveld en hun bijzondere brugfunctie naar religieuze organisaties toe, wordt voorgesteld om hen de rol toe te vertrouwen van aanspreek- en doorverwijspunt voor de kerken, kloosters, en andere religieuze organisaties die topstukken beheren.

3.4. GEZAMENLIJK INFORMATIEPLATFORM

Het is belangrijk dat de informatie omtrent topstukken gedeeld wordt. De websites van het departement CJM en van Onroerend Erfgoed zullen met elkaar gelinkt worden.

3.5. CONDITIECONTROLE SELECTIE TOPSTUKKEN

Uit de voorafgaande onderzoeksprojecten blijkt dat er nood is aan een goede opvolging van de conditietoestand van de topstukken bewaard in kerken en kloosters. Volgende actie wordt daartoe voorgesteld:

- De organisaties zelf voeren halfjaarlijks een visuele inspectie van de topstukken uit, waarbij ze enkel de horizontale delen van de topstukken (lijsten en omtimmeringen) ontstoffen. Op deze wijze hebben de organisaties een signaalfunctie over eventuele veranderingen aan het topstuk. De lokale schoonmaakploegen moeten hiervoor voorafgaand worden opgeleid.

In uitvoering van dit voorstel zullen het departement CJM en het Agentschap Onroerend Erfgoed samen met de dienstverlenende organisaties initiatieven nemen ter opleiding en ondersteuning van de erfgoedbeheerders (zie actie 3.2).

3.6.2 Normering

Het is belangrijk om een standaard op te stellen voor de bewaring van topstukken in kerken en kloosters volgens typologie en context; hiervoor kan klimaatklasse ASHRAE B in kerken als leidraad fungeren.

Aan de hand van de conditiecontroles en de metingen wordt in onderling overleg de haalbare na te streven parameters voor een optimale bewaring van het topstuk vastgelegd.

Samen met alle betrokkenen (de religieuze gemeenschap, het kerkbestuur, kerkfabriek, de bevoegde overheden,...) zal een plan uitgewerkt worden om te bepalen hoe de bewaaromstandigheden kunnen worden verbeterd gebruik makend van deze norm als streefwaarde.

3.7. REGLEMENT ONDERSTEUNING BEWAAROMSTANDIGHEDEN TOPSTUKKEN

Het Departement Cultuur werkt aan een uitrol van een nieuwe subsidieregeling in de vorm van een reglement ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken.

3.7.1 Wie kan een subsidie aanvragen?

Kloosters, abdijen of gebedshuizen, religieuze organisaties en organisaties die erkend zijn maar geen werkingsubsidies ontvangen via het Cultureelerfgoeddecreet en die een topstuk beheren, kunnen subsidies via dit reglement aanvragen.

3.7.2 Waarvoor kan subsidie worden aangevraagd?

De subsidie kan worden aangevraagd voor werkzaamheden of ingrepen ter bevordering van de bewaaromstandigheden van topstukken en die een aantoonbaar positief effect zullen hebben op het behoud en beheer van het topstuk in kwestie. Het gaat daarbij enkel om ingrepen op de onmiddellijke omgeving van het topstuk.

Ingrepen die een algemene verbetering van de bewaaromstandigheden binnen het hele gebouw nastreven zijn uiteraard zeer wenselijk en noodzakelijk vanuit het algemeen oogpunt van een goede zorg voor het binnen het gebouw bewaarde erfgoed, maar ze vallen als dusdanig buiten de doelstelling van dit reglement.

Ook ingrepen die subsidieerbaar zijn binnen het kader van het Topstukkendecreet (restauraties van topstukken zelf) komen niet in aanmerking binnen dit reglement.

Alle ingrepen in de directe omgeving van het Topstuk, **die de risico's op schade ten gevolge van de volgende schadefactoren beperken**, komen binnen deze subsidieregeling in aanmerking:

- Identificatie van topstuk;
- Het meest recente conditierapport van het topstuk;
- Analyse probleem en voorstel tot aanpassingen bewaaromstandigheden door een expert inclusief een langetermijnvisie;
- Raming kosten;
- Wijze van financiering van de investering;
- Aangetoonde ervaring deskundige(n).

3.7.6 Selectieprocedure

De aanvragen worden inhoudelijk beoordeeld door een beoordelingscommissie. Deze is als volgt samengesteld:

- Min. 1 medewerker departement CJM;
- Min. 1 lid van de Topstukkenraad;
- Min. 1 of 2 leden bevoegd voor het topstuk vanuit OE-regelgeving indien het betrokken topstuk zich in een beschermd monument bevindt en/of dubbele bescherming geniet (medewerker OE en indien van toepassing van OE-gemeente);
- De beoordelingscommissie kan beroep doen op externe experts.

Het departement neemt het voorzitterschap en het secretariaat op zich.

4. BIJLAGEN

- BIJLAGE A: achtergrondinformatie nota vooronderzoek IPARC 2018;
- BIJLAGE B: achtergrondinformatie evaluatie nota vooronderzoek Helicon/Object 2019;
- BIJLAGE C: achtergrondinformatie finale presentatie vooronderzoek Helicon/Object 2019-2021;
- BIJLAGE D: advies Topstukkenraad met betrekking tot initiatieven ter verbetering van de bewaaromstandigheden van topstukken 4 januari 2021;
- BIJLAGE E: overzicht topstukken in kerken en kloosters;

